

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о.ректора ЧНУ ім. Петра Могили

_____ Л.П. Клименко

« ____ » _____ 2025 р.

ПРОГРАМА

Атестаційного екзамену «Психологія»
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності С4 «Психологія»

Форма навчання: денна, заочна

Миколаїв, 2025

Програма атестаційного екзамену «Психологія» для державної атестації студентів на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності С4 «Психологія» / Укладач: к.психол.н., доцент Шевченко В.В.Миколаїв: Чорноморський національний університет ім. Петра Могили, 2025. 31 с.

Перший проректор _____ Ю.В. Котляр

Затверджено на засіданні методичної ради навчально-наукового медичного інституту ЧНУ ім. Петра Могили. Протокол № __ від _____ 202__ року)

Директор навчально-наукового медичного інституту
_____ О.А.Кузнецова

Ухвалено на засіданні кафедри психології ЧНУ ім. Петра Могили
Протокол № __ від _____ 202__ р.)

В.о.завідувача кафедри психології
_____ В.В.Шевченко

© ЧНУ ім. Петра Могили, 2025 рік

© Шевченко В.В., 2025 рік

1. Вихідні положення про атестаційний екзамен (згідно Положення про організацію освітнього процесу у ЧНУ імені Петра Могили та Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії ЧНУ імені Петра Могили)

Атестація студентів здійснюється екзаменаційною комісією після завершення навчання на певному рівні вищої освіти з метою встановлення фактичної відповідності здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, вмінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти та/або вимогам освітніх програм. Атестація студентів, які навчаються за освітньою програмою підготовки бакалаврів проводиться в університеті у формі атестаційного екзамену.

Згідно «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії ЧНУ імені Петра Могили», атестаційний екзамен як комплексна перевірка знань студентів з дисциплін, передбачених навчальним планом, проводиться за білетами, складеними у відповідності до навчальних програм у формі, визначеній випусковою кафедрою та погоджений з науково-методичною комісією факультету.

Практичну частину атестаційного екзамену виконують із залученням реального об'єкту майбутньої професійної діяльності чи чинної моделі такого об'єкта.

Структура атестаційного екзамену, послідовність і терміни проведення різних етапів екзамену, критерії оцінки знань студентів за різними видами атестації встановлюються випусковою кафедрою і вченою радою інституту та доводяться до відома студентів.

2. Цілі й функції атестаційного екзамену

Випускник повинен знати:

- основні категорії, поняття загальної, експериментальної, вікової, соціальної психології та психодіагностики;
- історичні передумови, перспективи розвитку психології;

- методологічні принципи і теоретичні напрями сучасної психології;
- визначення, характеристику та методологію загальної, експериментальної, вікової, соціальної психології та психодіагностики;
- визначення, різновиди і функції спілкування;
- поняття групи і особистості, динаміку розвитку групи, лідерство, керівництво та ін.;
- роль невербальних засобів у міжособистісному спілкуванні;
- найновітніші течії у загальній, експериментальній, віковій, соціальній психології та психодіагностики;
- вплив суспільної культури на свідомість людини;
- основні закономірності існування і розвитку психіки людини;
- особливості пізнавальної діяльності особистості;
- закономірності структури і становлення особистості в онтогенезі, найбільш важливі теоретичні уявлення світової психології щодо психології особистості;
- теоретично обґрунтовані методи дослідження психічних процесів та особистості;
- особливості індивідуальних варіантів розвитку особистості та принципи організації відповідної психологічної діяльності.

Випускник повинен вміти:

- орієнтуватися у різноманітних теоріях, критично аналізувати різні підходи до основних психологічних категорій, враховувати отримані знання в практичній діяльності;
- визначати структуру групи і виявляти місце особистості у ній, використовуючи методи соціометрії;
- вміло використовувати невербальні послання у міжособистісному спілкуванні;
- використовувати досвід прикладних досліджень психології на практиці, застосовувати експериментальний метод у дослідженнях психічної

- реальності;
- визначати основні властивості особистості, психологічні механізми детермінації її поведінки;
  - дотримуватися певного методологічного підходу до психологічного дослідження та аналізу психічних процесів та особистості клієнта;
  - враховувати індивідуальність, неповторність, внутрішній потенціал самотворення особистості;
  - аналізувати і інтерпретувати окремий випадок за запитом;
  - відновлювати свої фахові знання, мати мотивацію до професійно-особистісного зростання.

Атестація для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія» проводиться у формі атестаційного екзамену.

3. Загальні вимоги до організації атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен являє собою підсумкову звітно-оцінювальну процедуру, метою якої є встановлення рівня фахової готовності випускника спеціальності 053 «Психологія» до професійної діяльності. Вихідною концептуальною ідеєю екзамену є ретельний аналіз можливостей майбутнього фахівця ефективно виконувати всі основні види діяльності, що існують в галузі психології.

Істотними складовими, що визначають успішність, є загальнотеоретична підготовка в галузі психологічної науки, знання основних напрямів сучасної консультативної психології, здатність до рефлексії наукового знання і проектування його в площину реальних психологічних проблем особистості та наявності системи первинних навичок аналізу запиту клієнта.

Атестаційний екзамен як комплексна перевірка знань студентів, передбачених навчальним планом, проводиться за білетами, складеними у відповідності до навчальних програм у формі, визначеній випусковими кафедрами та погодженій з науково-методичною комісією інституту.

Зазначене уявлення визначає комплексний і наскрізний характер атестаційного екзамену. Передбачається, що підготовка до нього дозволить випускнику рефлексивно, під кутом професійної реалізації, досягнути зміст всіх основних навчальних курсів з психологічних дисциплін, які вивчались за період підготовки випускника. Виокремлюють три змістовні складові, що у своїй єдності визначатимуть ступінь успішності екзаменаційної відповіді:

- теоретична;
- рефлексивно-прикладна;
- практично-аналітична.

Теоретична складова передбачає знання і розуміння випускниками основних закономірностей функціонування і розвитку психіки людини, особливостей становлення особистості в онтогенезі та окремих аспектів індивідуальних варіантів і стильових особливостей розвитку: ґрунтовних соціально-психологічних механізмів і закономірностей існування особистості в соціумі, фундаментальних сучасних підходів до діагностичної і консультативно-корекційної роботи в галузі психології.

Рефлексивно-прикладна складова передбачає виявлення студентом здатності до аналізу науково-психологічних закономірностей і їхньої реалізації в межах наведення ним конкретної ситуації-прикладу практично-психологічної діяльності у процесі висвітлення питань теоретичного блоку. У межах даного напрямку виявляється можливість майбутнього фахівця використовувати загальні психологічні положення відносно вікових, гендерних, індивідуальних особливостей людини: організувати психодіагностичні процедури в межах наявної проблеми: орієнтуватися в аспектах реабілітації граничних станів особистості тощо.

Практично-аналітична складова спрямована на виявлення здатності студента реалізувати набуті протягом навчання знання і вміння спланувати наукове дослідження шляхом визначення теми й розробки календарного плану, здійснення добору методичного інструментарію з метою планування комплексного дослідження проблеми, здійснення аналізу сучасного стану

вивчення проблеми та її емпіричної інтерпретації, а також планування консультативно-корекційної діяльності в межах конкретної теми.

Вказані складові реалізуються в структурі екзаменаційної відповіді, яка складається з двох блоків: теоретичного (рефлексивно-прикладного) та практично-аналітичного.

До теоретичного блоку (рефлексивно-прикладного) входить два питання (перше і друге) білету, які передбачають висвітлення знань з таких дисциплін: «Загальна психологія», «Експериментальна психологія», «Вікова психологія», «Психодіагностика» та «Соціальна психологія» за навчальним планом та можливе наведення прикладів, у процесі побудови відповіді студентом, що демонструє прикладний характер набутих вмінь за час проходження практик.

Практично-аналітичний блок – це третє питання у білеті, яке має виявити практичні навички студента у вирішенні психологічних задач.

Перелік питань теоретичного та практичного блоків повинен бути зміненим щороку з додатковим обговоренням на засіданні кафедри психології та затверджуватися рішенням методичної ради медичного інституту.

4. Методика проведення консультацій до атестаційного екзамену

Під час підготовки до атестаційного екзамену велику роль відіграють консультації. Зазвичай кожній групі дають чотири передекзменаційні консультації. Консультація має установчий характер. Тому вона організовується для потоку студентів на самому початку тритижневого терміну, виділеного для підготовки й складання атестаційного екзамену. На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до атестаційного екзамену. На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про спосіб і форму представлення практичної частини білету;
- про місце (аудиторії), час та порядок проведення екзамену;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену;

- про методичні вказівки до підготовки і проведення атестаційного екзамену «Загальна психологія».

Консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань з дисциплін. Ця консультація проводиться напередодні екзамену для окремої групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також на консультації проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти в попередніх групах під час складання атестаційного екзамену.

Консультацію можна проводити у формі «круглого столу» за участю викладачів, які входять до складу Екзаменаційної комісії чи інших викладачів кафедри, де читалась відповідна дисципліна.

5. Про організацію роботи екзаменаційної комісії

Засідання екзаменаційної комісії відображаються у протоколах встановленої форми. У них фіксуються:

- повнота відповіді на запитання екзаменаційного білету;
- додаткові запитання, поставлені студенту;
- оцінка, отримана студентом під час атестації;
- рішення комісії про присвоєння студенту кваліфікації і про видачу йому диплома (звичайного зразка чи з відзнакою).

Тривалість засідання екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести академічних годин на день. Тривалість усного атестаційного екзамену, як правило, не повинна перевищувати 30-ти хвилин для одного студента: 15-20 хвилин – на представлення теоретичного блоку та для розкриття змісту практичної частини, студенту надається не більше 10-15-ти хвилин (разом з відповідями на додаткові запитання членів екзаменаційної комісії).

6. Оцінка результатів складання атестаційного екзамену

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в університеті системою контролю знань за 100-бальною з переведенням у шкалу ECTS та розширену лінгвістичну оцінку:

- 90-100 балів (A) – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками;
- 82-89 балів (B) – дуже добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
- 75-81 балів (C) – добре – в цілому змістова робота зі значними помилками;
- 67-74 балів (D) – достатньо – чітко, але зі значними недоліками;
- 60-66 балів (E) – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;
- менше 60 балів (FX) – незадовільно.

Усі екзаменаційні завдання зазначені в екзаменаційному білеті з атестаційного екзамену. Підсумкова оцінка атестаційного екзамену є середньозваженою оцінок за кожну складову екзаменаційного завдання.

Критерії оцінки знань при складанні атестаційного екзамену:

1. Оцінка «відмінно» – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усної відповіді на питання екзаменаційного білету, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань з опорою на обов'язкову та додаткову літературу.

2. Оцінка «дуже добре» – навчальний матеріал освоєний повністю, студент демонструє необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом, які в основному сформовані, розкриває зміст теоретичних питань з опорою на обов'язкову та додаткову літературу, але відповідь містить недостатню аргументацію основних положень чи окремі неточності.

3. Оцінка «добре» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усної відповіді, в основному розкриває зміст теоретичних питань, спираючись при цьому на обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань простежується недостатня

глибина та аргументація, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

4. Оцінка «достатньо» – студент володіє теоретичним матеріалом, демонструє основні практичні вміння у висвітленні практичної частини, але недостатнім є всебічний аналіз, обґрунтування та аргументація висвітлюваного матеріалу.

5. Оцінка «задовільно» – студент загалом володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усної відповіді, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

6. Оцінка «незадовільно» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усної відповіді, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених під час складання іспиту, приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Примітка: Оцінку атестаційного екзамену пропонує кожен член екзаменаційної комісії. Шляхом обговорення члени екзаменаційної комісії приходять до погодженої оцінки, яку голова екзаменаційної комісії оголошує студентам. За теоретичну та практичну частину екзамену виставляється одна оцінка. Повторне складання (перескладання) атестаційного екзамену з метою отримання вищої оцінки не допускається.

Незадовільна оцінка за атестаційний екзамен.

У випадку, коли результати складання атестаційного екзамену не відповідає вимогам рівня атестації, екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що студент є не атестованим, про що вказується у протоколі засідання комісії.

Студент, який отримав незадовільну оцінку за результатами складання атестаційного екзамену відраховується з університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

У разі одержання незадовільної оцінки з однієї дисципліни (при складанні окремо декількох) студент не позбавляється права продовжувати складати кваліфікаційні екзамени з інших дисциплін у термін, встановлений розкладом.

Якщо студент не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання екзамену, то в протоколі комісії записується, що він є не атестований у зв'язку з неявкою на засідання комісії. Студенти, які не склали атестаційний екзамен у затверджений для них термін, мають право на повторну атестацію в наступний термін роботи екзаменаційної комісії протягом трьох років після закінчення університету.

7. Про форму проведення атестаційного екзамену

До початку екзамену група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання екзаменаційної комісії. Голова комісії вітає студентів з початком атестаційного екзамену, знайомить їх зі складом екзаменаційної комісії і коротко пояснює порядок її роботи. Враховуючи режим роботи комісії, до екзамену запрошуються одночасно не більше 5-ти студентів. Кожному з них для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

Кульмінаційна частина екзамену – заслуховування комісією відповідей студента. Якщо останній відхиляється у бік від сформульованих у білеті питань, голові екзаменаційної комісії необхідно спрямувати відповідь студента у правильному напрямі. Члени комісії, з дозволу голови екзаменаційної комісії, мають право задавати уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно задавати питання після відповідей студента на всі питання екзаменаційного білета.

Якщо студент допускає у відповіді помилки, його треба негайно виправляти. При необхідності можна супроводжувати свої зауваження короткими поясненнями, щоб запобігти можливим повторенням аналогічних помилок у наступних відповідях студента.

Додаткові питання до екзамену члени комісії задають на атестаційному екзамені «Загальна психологія» за таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви в оцінці знань студента.

Мета запитань: з'ясувати рівень володіння матеріалом, що представляє студент, та визначення об'єктивної комплексної оцінки за розширеною лінгвістичною шкалою. Уточнюючі й додаткові питання треба чітко сформулювати. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на екзамені невимушеної, доброзичливої робочої атмосфери, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом із тим важливо органічно поєднувати на атестаційному екзамені високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх знань.

Теми для підготовки до атестаційного екзамену

Тема 1. Загальна психологія як наука. Предмет загальної психології як науки. Джерела психологічного знання. Завдання сучасної психології. Галузі психологічного знання. Структура психології. Місце загальної психології в системі знань про людину. Зв'язок з іншими науками.

Тема 2. Вікова психологія як наука. Предмет та завдання вікової психології. Вікова психологія в системі наук. Структура вікової психології. Принципи дослідження у віковій психології. Загальна характеристика основних етапів вікового розвитку. Поняття пренатального розвитку та його значення для онтогенезу. Особливості вікового розвитку в період немовляти, раннього дитинства, дошкільного дитинства, підліткового віку та юності. Роль вікових криз в онтогенезі.

Тема 3. Соціальна психологія як наука. Соціальна психологія як галузь психологічної науки. Місце соціальної психології у системі інших наук. Методи і методологія соціальної психології. Специфіка методів соціальної психології. Зародження психологічних думок у донауковий період. Феноменологічний період розвитку науки. Психологія мас, «психологія народів», теорія інстинктів соціальної поведінки. Розвиток науки у нашій країні.

Тема 4. Психодіагностика як наука та практична галузь знань. Зародження і становлення психодіагностики як науки. Основні поняття психодіагностики. Психологічний діагноз. Особливості сучасної психодіагностики та її можливості. Професійно-етичні норми в психодіагностиці. Психодіагностика та профорієнтаційна робота практичного психолога. Індивідуально-психологічні особливості і професійні здібності.

Тема 5. Експериментальна психологія як наука. Визначення, предмет і завдання експериментальної психології як науки. Емпіричне знання в психології і його зв'язок з теоретичним. Завдання емпіричного дослідження. Сучасні тенденції розвитку експериментальної психології. Проблеми і перспективи експериментального методу в сучасній психології. Передумови виникнення

експериментального методу в науці. Етапи становлення експериментального методу в психології Проблема становлення наукової парадигми в роботах В. Вундта та його школи.

Тема 6. Історичний розвиток психологічного знання. Основні історичні етапи розвитку психології як науки. Донаукова (міфологічна) психологія. Філософська психологія. Наукова психологія. Становлення психології як самостійної науки. Розвиток основних наукових шкіл та напрямів психології протягом ХХ ст. Сутність біхевіоризму, його переваги та недоліки. Психоаналіз. Гештальтпсихологія. Глибинна психологія. Когнітивна психологія. Гуманістична (екзистенціальна) психологія.

Тема 7. Класифікація методів дослідження психіки. Методи психологічного дослідження та умови їх застосування. Пізнавальні (дослідницькі) методи: організаційні, емпіричні, методи обробки даних, інтерпретаційні методи. Методи активного впливу на особистість. Взаємозв'язок принципів і методів психологічного дослідження.

Тема 8. Поняття та еволюція психіки. Поняття про психіку. Психіка як властивість високоорганізованої живої матерії. Основні функції психіки. Природа і механізми психічних явищ. Подразливість. Чутливість і відчуття, їхні властивості й основні відмінності у порівнянні з подразливістю. Поведінка як процес пристосування до умов зовнішнього середовища. Виникнення та розвиток психіки у філогенезі: панпсихізм, біопсихізм, нейропсихізм, антропсихізм. Розвиток психіки тварин. Концепція Леонт'єва-Фабрі.

Тема 9. Походження і розвиток свідомості людини. Поняття про свідомість. Свідомість як вищий рівень психічного відображення і саморегуляції. Рефлексія і мотиваційно-ціннісний характер свідомості. Взаємозв'язок розвитку мозку і свідомості. Роль праці у формуванні і розвитку свідомості людини. Культурно-історична концепція розвитку психіки. Протиборство біологічного і соціального підходів до рішення проблеми походження свідомості людини. Неусвідомлювані психічні процеси. Співвідношення свідомих і надсвідомих

процесів. Дослідження неусвідомлюваних процесів З. Фрейдом. Механізми психологічного захисту.

Тема 10. Відчуття та сприймання. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів: органи чуття, аналізатори, рецептори. Класифікація та закономірності відчуттів: пороги чутливості, адаптація, контраст, взаємодія відчуттів, компенсація, сенсibiliзація, синестезія. Властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Поняття про сприймання. Відмінність сприймань від відчуттів. Закони формування сприймань (співвідношення об'єкту і фону, схожість, близькість розміщення, цілісність, константність). Апперцепція. Види сприймання.

Тема 11. Пам'ять як психічний пізнавальний процес. Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Пластичність кори головного мозку. Процеси пам'яті. Види запам'ятовування. Закономірності мимовільного запам'ятовування. Збереження, відтворення, забування. Інтерференція. Види пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті. Мнемотехніки.

Тема 12. Уява та мислення. Поняття про уяву як вищий пізнавальний процес. Механізми уяви. Класифікація та види уяви. Прийоми творчої уяви: аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, типізація, аналогія, порівняння, схематизація. Функції уяви. Поняття про мислення. Теорії мислення, його фізіологічна основа. Розумові операції: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація. Види та логічні форми мислення: поняття, судження, умовиводи.

Тема 13. Емоції та почуття. Поняття про емоції та почуття. Функції емоцій і почуттів. Концепція «Триєдиного мозку» П. Мак-Ліна. Психологічні теорії емоцій. Концепція походження емоцій Ч. Дарвіна. Теорія емоцій Джемса-Ланге. Фрустраційні теорії емоцій. Еволюційне пояснення виникнення емоцій. Класифікація емоцій та їх характеристика. Психологічний аналіз емоційних станів. Стрес як механізм адаптації. Основні стадії стресу за Г. Сельє. Співвідношення понять «емоції» і «почуття». Вищі почуття. Поняття та складові емоційного інтелекту.

Тема 14. Воля та увага. Поняття про волю та її критерії. Функції волі. Теорії волі (інтелектуалістична, емоційна, волюнтаристична). Вольові дії та вольовий акт. Розлади складної вольової дії: абулія та апраксія. Класифікація вольових якостей особистості. Поняття про увагу. Функції уваги. Природа уваги в теоріях та концепціях: моторна теорія уваги Т. Рібо, теорія домінанти А. А. Ухтомського. Види, форми та властивості уваги.

Тема 15. Психічні стани особистості. Сутність психічних станів. Взаємозв'язок психічних процесів, станів та властивостей. Класифікація та види психічних станів. Пізнавальні стани, рівні організованості свідомості. Вольові стани свідомості.

Тема 16. Психологічна структура та розвиток особистості. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність», «суб'єкт». Визначення і зміст поняття «особистість». Біологічне та соціальне в особистості людини. Структура особистості за З. Фройдом. Концепція структури особистості К.К. Платонова. Проблема особистості в роботах Б.Г. Ананьєва. Самосвідомість, локус контролю, Я-концепція, самооцінка. Саморозвиток особистості: самоактуалізація та особистісна зрілість.

Тема 17. Темперамент та характер. Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Вчення про темперамент Гіппократа. Типологія Е. Кречмера. Концепція типів статури і темпераменту за У. Шелдоном. Дослідження проблеми темпераменту в працях І.П. Павлова. Психологічна характеристика та властивості типів темпераменту. Поняття про характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Екстраверсія, інтроверсія, нейротизм. Акцентуації рис характеру за К. Леонгардом. Провідні риси характеру (емоційно-вольові, когнітивно-пізнавальні (інтелектуальні), морально-ціннісні, мотиваційні).

Тема 18. Здібності, мотивація та спрямованість. Поняття про здібності та задатки. Структура здібностей: загальні та спеціальні здібності. Види здібностей. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність.

Формування та розвиток здібностей. Психологічна характеристика інтелекту, його діагностика та розвиток. Інтереси, ідеали та світогляд особистості. Теорії мотивації. Класифікація потреб і мотивів. Структура спрямованості особистості.

Тема 19. Методи соціально-психологічної діагностики особистості.

Соціометрія (Джекоб (Якоб) Леві Морено). Групова оцінка особистості. Референтометрія. Методика Фідлера.

Тема 20. Психотерапевтичні методи дослідження особистості.

Загальне уявлення про психотерапію. Гіпнотерапія. Аутогенне тренування. Раціональна (роз'яснювальна) психотерапія. Ігрова психотерапія. Психоестетотерапія. Тілесно-орієнтована психотерапія.

Тема 21. Соціально-психологічні проблеми соціалізації особистості.

Соціалізація особистості. Стадії соціалізації. Сутність соціалізації особистості, її стадій, механізмів. Розвиток особистості. Поняття життєвої кризи. Вікові кризи життя і процес соціалізації індивіда. Асоціальні прояви особистості. Сумісність людей, рівні сумісності. Специфіка входження особистості у групу. Статусно-рольові характеристики особистості. Сумісність індивідуально-психологічних характеристик.

Тема 22. Основні концепції соціальної психології.

Групова динаміка. Теорія поля Курта Левіна. Когнітивний дисонанс. Теорія Фестінгера. Соціометричний напрямок у вивченні малої групи. Соціометрія Дж. Морено – одна з основних концепцій соціальної психології. Соціометричний метод дослідження. Транзактний аналіз Е. Берна. Структурний аналіз поведінки, аналіз транзакцій, ігр, сценаріїв. Стратометрична концепція Петровського.

Тема 23. Спілкування та його закономірності.

Спілкування – феномен соціальної психології. Спілкування як вид діяльності. Основні характеристики спілкування. Соціокультурні аспекти спілкування. Спілкування і комунікація. Особистість у контексті спілкування. Стили спілкування. Стратегії і тактики спілкування. Види і техніки слухання. Комунікативна компетентність.

Тема 24. Функції і структура спілкування.

Значення спілкування у житті людини. Основні його функції. Транзактний аналіз спілкування. Три аспекти

спілкування: комунікативний, перцептивний, інтерактивний. Бар'єри спілкування: бар'єр уникання, авторитету, нерозуміння.

Соціальні та психологічні причини виникнення бар'єрів спілкування.

Тема 25. Психологічні особливості вербальної і невербальної комунікації.

Вербальний і невербальний канал комунікації. Функції невербального спілкування. Конгруентність. Структура вербального спілкування. Структура невербального спілкування. Види жестів, їх функції. Процес розуміння людьми один одного. Фактори непорозуміння. Труднощі і деформації спілкування. Синтонічна модель спілкування. Стереотипи, навіювання, установки. Зворотній зв'язок у спілкуванні

Тема 26. Конфлікти у спілкуванні. Типи соціальної взаємодії: згода та конфлікт. Роль соціальної напруженості у виникненні групових конфліктів. Поняття конфлікту. Конфлікт та конфліктна ситуація. Класифікація конфлікту. Поняття про групові конфлікти, їх види. Типологія поведінки особистості у конфлікті. Основні підходи до вивчення проблеми міжособистісного конфлікту: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, організаційний. Причини групових конфліктів. Умови усунення конфліктів. Способи розв'язання конфлікту.

Тема 27. Поняття групи у соціальній психології. Визначення групи. Великі, контактні і малі групи. Класифікація груп у соціальній психології: групи формальні і неформальні, умовні і реальні, референтні та ін. Групова територіальність. Міжгрупова взаємодія. Міжгрупові конфлікти.

Тема 28. Соціальна психологія малих груп. Поняття малої групи та її головні ознаки. Функції групи: соціалізація, інструментальна, експресивна, підтримуюча. Основні параметри групи: композиція (склад) групи; система ролей; статус у групі. Теоретичні підходи до дослідження груп у вітчизняній та зарубіжній психології. Класифікація груп. Основні напрями дослідження малих груп. Групові норми та нормативна поведінка як стандартизовані правила поведінки і соціальні санкції. Умови впливу меншості на групу та її тактичні засоби.

Тема 29. Соціальна психологія великих груп. Велика група як історична спільність. Типи великих груп. Поняття суспільної свідомості та менталітету.

Соціальна пам'ять великих груп. Структура, типи і функції соціальної пам'яті. Значення і функції ЗМІ. Соціальна психологія реклами. Натовп. Соціальнопсихологічні особливості натовпу. Види натовпу. Комунікації у натовпі: зараження, навіювання та чутки.

Тема 30. Проблема лідерства та керівництва у групі. Лідерство як соціальне явище. Стилi лідерства та керівництва. Формальний і неформальний лідер. Прийняття групового рішення. Соціально-психологічні аспекти командотворення. Поняття «команди» в соціальній психології.

ПРОПОНУЮТЬСЯ ТАКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА:

Загальна психологія

1. Охарактеризувати еволюцію та розвиток психіки. Функції мозку.
2. Дати характеристику потребам у структурі особистості. Піраміда потреб.
3. Надати визначення мови та мовлення. Функції мови та мовлення.
4. Дати характеристику свідомості та його компонентам.
5. Дати характеристику біологічного та соціального у структурі особистості.
6. Дати характеристику принципам загальної психології.
7. Дати визначення уваги.
8. Дати визначення пам'яті.
9. Надати характеристику індивіду, особистості, індивідуальності.
10. Надати загальну характеристику методів психології.
11. Дати визначення відчуття як пізнавального процесу.
12. Дати визначення сприймання як пізнавального процесу.
13. Дати характеристику видам спрямованості та захисним механізмам.
14. Дати характеристику спілкуванню. Функції спілкування.
15. Дати визначення уяви. Механізми, види та якості уяви.
16. Дати визначення мислення, його формам і видам.
17. Дати визначення характеру Структура характеру.
18. Дати характеристику несвідомого у структурі особистості.
19. Дати визначення емоції та почуття. Базові емоції людини.
20. Пояснити теорії походження темпераменту, охарактеризувати типи темпераменту..
21. Надати характеристику невербального спілкування. Його функції.
22. Пояснити зміст фрустрації, фрустраційного порогу та типи фрустраційних реакцій
23. Дати характеристику негативним почуттям особистості: образа, заздрість, ревності, ненависть..
24. Дати характеристику задатків, обдарованості, таланту та геніальності.
25. Надати характеристику волі. Структура вольового акту. Функції та якості волі.
26. Пояснити зміст акцентуацій характеру.
27. Пояснити теорії та функції емоцій.
28. Пояснити структуру психіки людини.
29. Основні етапи становлення психології як науки.
30. Наукові школи і напрями психології.
31. Свідомість та її характеристики, несвідоме, підсвідоме, надсвідоме.
32. Характеристика основних психоемоційних станів особистості: стрес.
33. Характеристика основних психоемоційних станів особистості: фрустрація.
34. Характеристика основних психоемоційних станів особистості: афект.
35. Характеристика основних психоемоційних станів особистості: настрій.

36. Характеристика почуттів особистості. Класифікація почуттів.
37. Дати характеристику потребам у структурі особистості. Піраміда потреб Маслоу.
38. Поняття про волю. Функції волі.
39. Воля, вольові дії та якості особистості.
40. Потреби та мотиви особистості.
41. Психологічна характеристика діяльності та поведінки.
42. Дати характеристику мисленню як процесу розв'язання задач.
43. Дати характеристику першої та другої сигнальної системи.
44. Характеристика процесу забування. Крива забування Г.Еббінгауза.
45. Дати характеристику теоріям пам'яті.
46. Надати характеристику аналізатора.
47. Дати характеристику закономірностям відчуттів.
48. Дати характеристику відчуття як пізнавального процесу.
49. Дати характеристику сприймання як пізнавального процесу.
50. Дати характеристику захисним механізмам.
51. Дати характеристику властивостям сприймання.
52. Дати характеристику спілкуванню. Функції спілкування.
53. Дати визначення уяви. Види та якості уяви.
54. Дати характеристику гри як виду діяльності.
55. Дати характеристику розумовим операціям.
56. Дати характеристику навчанню як виду діяльності.
57. Дати характеристику формам логічного мислення.
58. Надати характеристику праці як виду діяльності.
59. Дати визначення мислення, його формам і видам.
60. Дати характеристику процесам пам'яті.
61. Дати визначення характеру Структура характеру.
62. Дати характеристику властивостей уваги.
63. Пояснити зміст функцій емоцій.
64. Дати характеристику інтересам особистості.
65. Пояснити зміст акцентуацій характеру.
66. Дати характеристику усвідомлюваним та неусвідомлюваним мотивам.
67. Надати характеристику структурі діяльності, діям та операціям.
68. Дати характеристику любові та коханню як найвищим почуттям.

Клінічна психологія та патопсихологія

1. Охарактеризуйте внутрішню картину хвороби (ВКХ) як предмет спеціальних досліджень (Р.А. Лурія).
2. Визначте та охарактеризуйте типи реагування на хворобу за А. Личко.
3. Визначте та охарактеризуйте діагностичні принципи- альтернативи проявів психічної норми і патології.
4. Обґрунтуйте та охарактеризуйте розподіл хвороб на соматичні, нервові та психічні.

5. Охарактеризуйте міжнародну класифікація психічних розладів (МКБ-10, DSMIV).
  6. Охарактеризуйте вплив хвороби на психіку людини.
  7. Опишіть проблеми норми та патології в патопсихології. Чинники, що обумовлюють наявність патології.
  8. Розкрийте поняття ілюзія, її різновиди.
  9. Опишіть розлади самосвідомості та дайте їх характеристику.
  10. Опишіть характеристику порушень уваги.
  11. Розкрийте основні методи дослідження порушень уваги.
  12. Розкрийте основні методи дослідження порушень пам'яті
  13. Визначте та охарактеризуйте ятрогенії.
  14. Визначте і охарактеризуйте основні психосоматичні розлади.
  15. Дайте визначення поняттям «здоров'я», «хвороба» та «норма».
- Поясніть співвідношення цих понять

Вступ до спеціальності «Психологія».

1. Охарактеризуйте соціальні та правові передумови розвитку психології.
2. Схарактеризуйте місце психології в системі людинознавства.
3. Опишіть основні етапи та особливості розвитку наук про людину.
4. Розкрийте сучасні погляди на предмет психології.
5. Опишіть особливості підготовки практичних психологів в Україні та за кордоном.
6. Охарактеризуйте структуру та основні проблеми психології.
7. Розкрийте специфіку і взаємозв'язок наукової, практичної та побутової психології.
8. Назвіть перспективи розвитку психології.
9. Охарактеризуйте національну система соціально-психологічної служби.
10. Назвіть та опишіть нормативно-правову документація, що регулює сферу діяльності психолога.
11. Опишіть професію психолога та її особливості в різних сферах суспільної практики.
12. Розкрийте систему типових функцій і задач психолога.
13. Опишіть уміння психолога.
14. Охарактеризуйте обов'язки і права психолога.
15. Назвіть та розкрийте критерії професійної придатності психолога.

Диференціальна психологія

1. Опишіть методи диференціальної психології
2. Опишіть історичні передумови розвитку уявлень про індивідуально-типові відмінності

3. Опишіть проблему співвідношення соціального та біологічного у диференціальній психології
4. Розкрийте методи диференціальної психології
5. Визначте індивідуальну специфіку психічних процесів
6. Розкрийте поняття біологічна та психологічна стать
7. Охарактеризуйте індивідуальний стиль діяльності та поведінки
8. Опишіть стиль як складову індивідуальності людини
9. Розкрийте характер у структурі індивідуальності
10. Дайте визначення поняттям «риси», «диспозиція», «тип»

Гештальт терапія:

1. Теорія гештальт-терапії.
2. Поняття фігури і фону в гештальт-терапії.
3. Поняття незавершеного гештальту.
4. Поле організм/середа.
5. Основні поняття та принципи гештальт-терапії.
6. Дайте визначення поняття: аутентичність.
7. Цикл контакту у гештальт-терапії.
8. Види психологічного захисту.
9. Розкрийте поняття: «інтродекція».
10. Дайте визначення: «проекція» .

Психотерапія:

1. Психотерапія як галузь психологічних знань
2. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії
3. Мета і завдання психотерапії
4. Базові принципи психотерапії
5. Особистість психотерапевта
6. Робота з метафорою
7. Аналіз сновидінь
8. Перенос і аналітичні відносини
9. Опір і захист
10. Едіпова стадія та едіпів комплекс

Вікова та педагогічна:

1. Визначте предмет та завдання вікової психології.
2. Розкрийте структуру вікової психології.
3. Охарактеризуйте принципи дослідження у віковій психології.
4. Охарактеризуйте емпіричні методи дослідження у віковій психології.
5. Охарактеризуйте стадії інтелектуального розвитку дитини.
6. Розкрийте теорію розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського.
7. Охарактеризуйте періодизацію вікового розвитку.
8. Надайте загальне поняття про психічний розвиток людини.

9. Рушійні сили та закономірності психічного розвитку.
10. Проблема співвідношення навчання і розвитку у віковій психології. основні підходи.
11. Ембріональний період розвитку.
12. Розкрийте психологічні особливості вагітної жінки.
13. Соціальна ситуація розвитку новонародженого, новоутворення.
14. Опишіть систему рефлексів новонародженого.
15. Дайте визначення кризи новонародженості.
16. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність немовляти.
17. Головні новоутворення та криза першого року життя.
18. Провідна діяльність та її розвиток у дітей раннього віку.
19. Особливості розвитку мовлення дітей раннього віку.
20. Дайте визначення емоційно-вольової сфери дітей раннього віку.
21. Розкрийте розвиток пізнавальних процесів дітей раннього віку.
22. Опишіть сутність кризи 3-х років.
23. У чому сутність провідної діяльності дошкільника?
24. Розвиток мовлення та особливості спілкування дошкільника з ровесниками та старшими.
25. Формування і розвиток пізнавальних процесів дошкільника.
26. Охарактеризуйте кризу 6-7 років.
27. Психологія готовності дитини до шкільного навчання.
28. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів.
29. Формування особистості дитини в початкових класах. Новоутворення в структурі особистості.
30. Ненормативна криза молодшого школяра.
31. Особливості соціальної ситуації розвитку підліткового віку.
32. Спілкування як провідний вид діяльності підліткового віку.
33. Психологічні особливості розвитку особистості та розвиток пізнавальних процесів підлітків.
34. Визначте кризу та показники підліткового віку
35. Охарактеризуйте причини появи «важких» дітей та підлітків.
36. Розкрийте особливості педагогічної запущеності дошкільнят і молодших школярів.
37. Специфіка роботи психолога з різними категоріями «важких» підлітків.
38. Загальна характеристика та соціальна ситуація розвитку юнака.
39. Взаємовідносини з дорослими та однолітками у юнацькому віці.
40. Формування особистості юнака.
41. Дайте визначення кризи юнацького віку.
42. Особливості розвитку характеру, емоційно-вольової сфери, здібностей юнака.
43. Розкрийте розвиток пізнавальних процесів юнака.
44. Підготовка до сімейного життя в юнацькому віці.
45. Формування професійних інтересів, особливості профорієнтації старшокласників.

46. Визначте проблему періодизації віку дорослості.
47. Провідна діяльність періоду дорослості.
48. Нормативні кризи періоду дорослості.
49. Ненормативні кризи періоду дорослості.
50. Геронтологія – наука про старіння.
51. Сутність поняття старіння, страх старіння.
52. Психологічні ознаки та етапи старіння.
53. Розкрийте об'єкт, предмет та структуру педагогічної психології.
54. Основні проблеми та перспективи розвитку сучасної педагогічної психології.
55. Співвідношення понять «учіння», «научіння», «засвоєння», «навчальність», «навчання».
56. Опишіть види учіння та научіння.
57. Проблема взаємозв'язку між навчанням і психічним розвитком.
58. Учбова діяльність як форма учіння. Структура та чинники успішності.
59. Психологічні засади ефективного формування знань, навичок, умінь.
60. Загальна характеристика виховання. Взаємозв'язок виховання і навчання.
61. Опишіть основні психологічні механізми впливу у вихованні.
62. Опишіть критерії та рівні вихованості.
63. Надайте характеристику сімейного виховання.
64. Розкрийте стилі сімейного виховання.
65. Соціальна норма та соціальне відхилення. Опишіть залежну поведінку.
66. Опишіть аутоагресію (суїцидальну поведінку).
67. Загальні основи профілактики девіантної поведінки.
68. Визначте структуру педагогічних здібностей.
69. Опишіть стилі діяльності та спілкування педагога.
70. Проблема «емоційного вигорання» в контексті професійної придатності педагога.
71. Охарактеризуйте неуспішність, її причини та шляхи запобігання. Розкрийте види учбових мотивів.
72. Охарактеризуйте самовиховання, його завдання та структура. Основні етапи та методи самовиховання.

Експериментальна та практична психологія:

1. Проаналізуйте передумови виникнення експериментального методу в науці.
2. У чому полягає проблема становлення наукової парадигми в роботах В. Вундта та його школи?
3. Опишіть основні етапи психологічного дослідження.
4. Назвіть основні підходи до розподілу способів психологічного дослідження.
5. Бесіда як вербально-комунікативний метод психології.
6. Специфіка опитування як вербально-комунікативного методу.
7. Розкрийте загальні уявлення про психологічне тестування.

8. У чому полягає сутність методу спостереження?
9. Опишіть систему біографічних методів у психології
10. Розкрийте сутність психосемантичного підходу в психології.
Психосемантичні методи.
11. Визначте методи соціально-психологічної діагностики особистості.
12. Опишіть психотерапевтичні методи.
13. Практична психологія, основні завдання та функції.
14. Взаємозв'язок практичної, побутової та наукової психології.
15. Розвиток прикладної психології.
16. Національна система соціально-психологічної служби.
17. Що являє собою психологічна служба і чи є вона на усіх підприємствах?
18. Назвіть основні історичні етапи розвитку психологічної служби закордоном?
19. Чи можна вважати Етичний кодекс основним документом у роботі практичного психолога? Якими ще нормативними документами повинен керуватися у своїй роботі психолог?
21. У чому полягає сутність психодіагностичної роботи психолога?
22. Назвіть основні напрямки психодіагностичної роботи практичного психолога з дітьми та дорослими.
23. У чому полягає сутність психоконсультаційної роботи психолога?
24. Назвіть основні напрямки психоконсультаційної роботи практичного психолога з дітьми та дорослими.
25. У чому полягає сутність просвітницької роботи практичного психолога?
26. Назвіть основні напрямки просвітницької роботи практичного психолога у шкільному колективі.
27. У чому полягає сутність психокорекційної роботи практичного психолога?
28. У чому полягає сутність психологічної реабілітації у роботі практичного психолога?
29. Розкрийте основні сфери використання психологічної реабілітації.
30. Чим відрізняється реабілітація від абілітації?

Психодіагностика

1. Коротко охарактеризуйте основні етапи становлення та розвитку психодіагностики як науки.
2. Охарактеризуйте переваги та недоліки методу анкетування.
3. Охарактеризуйте особливості застосування методу інтерв'ю у процесі дослідження.
4. Розкрийте зміст діяльності експертів під час експертного оцінювання та причини оцінного суб'єктивізму.
5. Охарактеризуйте основні різновиди спостереження та етапи наукового спостереження.
6. Поясніть, чим діагностика навчальних досягнень відрізняється від діагностики розумових здібностей?
7. Проаналізуйте сильні і слабкі сторони використання проєктивних методик для дослідження особистості.

8. Якими факторами визначається обґрунтований вибір методів, що забезпечать ефективність психодіагностичного дослідження?
9. Перелічіть та схарактеризуйте випадкові фактори, які можуть вплинути на результати тестування.
10. Дайте характеристику відповідним реакціям обстежуваного на тестові стимули (закритим, відкритим та динамічним).
11. Визначте етичні норми психодіагностики та поясніть, яких професійно-етичних принципів необхідно дотримуватися при проведенні психодіагностичних обстежень?
12. Поясніть, чим методики шкалування відрізняються від тест-опитувальників і проєктивних методик?

Психологія інклюзивної освіти

1. Дайте визначення поняття «інклюзивна освіта» та обґрунтуйте місце в ній психологічного супроводу?
2. Визначте категорії дітей, які мають право на інклюзивне навчання та схарактеризуйте їх.
3. Обґрунтуйте необхідність розвитку толерантності у шкільному середовищі, де навчаються діти з ООП?
4. Які фахівці можуть входити до команди супроводу дитини в інклюзивному класі, обґрунтуйте їх функції.
5. Запропонуйте ваші пропозиції щодо можливості/необхідності змінити суспільні стереотипи щодо людей з інвалідністю?
6. Запропонуйте власні методи, технології, засоби соціально-психологічної підтримки людей з інвалідністю у повсякденному житті?
7. Обґрунтуйте свою відповідь на питання «Чи можуть діти з інвалідністю навчатися разом з іншими дітьми» (позитивні та негативні сторони навчання дітей з ООП як для них самих, так і для дітей без ООП, серед яких вони вчаться)?
8. Дайте визначення поняття «діти з особливими освітніми потребами» та обґрунтуйте необхідність їх психологічного супроводу.
9. Дайте характеристику категорії «діти з інвалідністю» у суспільстві та обґрунтуйте необхідність їх психологічного супроводу.
10. Визначте умови та шляхи формування позитивного ставлення до дітей з інвалідністю.
11. Схарактеризуйте категорію «діти з порушенням зору» та проаналізуйте особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з порушенням зору.
12. Схарактеризуйте категорію «діти з опорно-рухового апарату» та проаналізуйте особливості їх психолого-педагогічного супроводу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондарчук І. Soft skills, або «м'які навички» для навчання та роботи. Видавництво «Шкільний світ». 2020. 120 с.
2. Варій М. Й. Психологія: навч. пос. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 288 с.
3. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія: навч. посіб. Київ: Знання, 2019. 275 с.
4. Галян І. М. Психодіагностика: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2019. 464 с.
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: «Vivat». 2019. 512 с.
6. Дестено Д. Емоційний успіх. Як отримати бажане та необхідне від життя за допомогою трьох ключових емоцій. Видавництво «Фабула», 2019. 288 с.
7. Диспенза Д. Розвивай свій мозок. Київ: «Book Chef». 2019. 656 с.
8. Дубравська Д. М. Основи психології: навч. посіб. Львів: Світ, 2019. 280 с.
9. Дуткевич Т. В. Загальна психологія: теретичний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 255 с.
10. Заброцький М. М. Основи вікової психології. Навч. посібник. Тернопіль, 2019. 120 с.
11. Загальна психологія: підручник / Мирослав Савчин. 2-ге вид., доповн. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 344с.
12. Загальна психологія: підручник/ О. В.Скрипченко, Л. В.Долинської, З. В. Огороднійчук. Київ: Либідь, 2019. 464 с.
13. Зуб О. Формула Продуктивності. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 136 с.
14. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці. Монографія. Суми: Видавництво СумДПУ, 2020. 324 с.
15. Лазарев М. О. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті: монографія. Суми: СумДПУ, 2020. 312 с.

16. Лазуренко О.О. Психологія емоцій: підручник. Київ: Книга Плюс. 2019. 264 с.
17. Мазяр О. В. Диференціальна психологія. Модульний курс: навчальний посібник. Київ: ВД «Кондор», 2019. 288 с.
18. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 272 с.
19. Максименко С. Д., Кузікова С. Б. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія. Суми: Видавництво СумДПУ, 2020. 540 с.
20. Махній М. М. Історія психології: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2019. 472 с.
21. Москалець В. П. Психологія особистості: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019, 262 с.
22. Москальова А. С., Москальов М. В. Методи психодіагностики. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. 312 с.
23. Нагоскі Е, Нагоські А. Вигоряння. Стратегія боротьби з виснаженням удома та на роботі. Харків: «Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 320 с.
24. Никоненко Ю. П. Основи психологічної просвіти та профілактики: навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 192 с.
25. Павелків Р. В. Особистість у контексті морального та професійного зростання. Монографія. ЦУЛ, 2019. 192 с.
26. Папуча М. В. Внутрішній світ людини та його становлення: наукова монографія. Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2019. 656 с.
27. Папуча М. В., Кричківська Т. Д. Особистість: розвиток, соціалізація, виховання. Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2019. 147 с.
28. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 442 с.

29. Романовська Л. І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: Навч. посіб. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 236 с.
30. Сенн Л. Ліфт настрою. Як керувати своїми почуттями та емоціями. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 224 с.
31. Синельников В. В. Щеплення від стресу. Київ: Лотос, 2020. 208 с.
32. Сігман М. Таємне життя розуму: як ми мислимо, відчуваємо й вирішуємо. Харків: «Vivat». 2019. 288 с.
33. Слюсаревський М. М. Основи соціальної психології: підручник для закл. вищої освіти. Київ: Талком, 2018. 579 с.
34. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра/ Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська. Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2019. 254 с.
35. Соціальна психологія: методичні матеріали до проведення семінарських занять для студентів, які навчаються на спеціальностях «Психологія», «Практична психологія» / уклад. Т. М. Шевченко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 283 с.
36. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу : монографія. Академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ: Міленіум, 2020. 216 с.
37. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання-Прес, 2019. 307 с.
38. Чебикін О. Я., Павлова І. Г. Становлення емоційної зрілості в підлітковому та юнацькому віці. *Наука і освіта: науково-практичний журнал*. 2019. № 5–6. С. 180–186.
39. Якутенко І. Воля та самоконтроль. Як гени і мозок заважають нам боротися зі спокусами. Харків: Ранок, 2019. 432 с.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Кафедра психології

Атестаційний екзамен щодо атестації студентів
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності С4 «Психологія»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №1

1. Дати характеристику видам спрямованості та захисним механізмам.
2. Охарактеризуйте внутрішню картину хвороби (ВКХ) як предмет спеціальних досліджень (Р.А. Лурія)..
3. Які з перерахованих характеристик відносяться до людини як до особистості, а які - як до індивіда?

Цілеспрямованість, упертість, вдумливість, висока емоційність, старанність, цілісність, приємний голос, суспільна активність, критичність розуму, прекрасна дикція, середній ріст, музикальність, запальність, моральна вихованість, низька адаптація до темряви, ригідність, працьовитість, погана просторова координація, блакитні очі, гарний слух, ідейна переконаність, уважність, рухливість, чесність, віра, страх, шляхетність, лінощі, стрес, меланхолія, авторитет, мова, темперамент, інстинкти, переконання, знання, задатки, ідеали, вікові особливості почуттів, механічна пам'ять, мислення, мова, музичний слух, гуманність. Відповідь обґрунтуйте.

Затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол №__ від «__» _____ 20__ року

Екзаменатор, доцент

В.В.Шевченко

Екзаменатор, ст..викл

Н.Б.Лукіна